

Drága Márta, Sári, Benő, kedves barátok, kollégák, mindenki.

Az ember úgy van berendezve, hogy minden halálban a saját árvaságát siratja. Egy másik világrészen történt vonatbaleset áldozatai fölött jó, ha fél percre megtorpanunk olvasás közben, de a mi családtagunk, barátunk elvesztése fáj, nagyon fáj. Mert egy csapásra végérvényesen múlttá válnak közös mindennapjaink, emlékké emelkedik a jelenvalóság. Minél hosszabb, örömtelibb, gazdagabb volt ez a közös jelen, minél több érzelmi energiát tettünk a másikba és kaptunk tőle, annál keservesebb megtanulni a hiánnyal való együttélést.

Imrétől nagyon sokan kaptunk nagyon sokat.

Kaptunk leckét abból, hogy nagyon szegény környezetből érkezve is mozoghatunk otthonosan, magabiztosan a kultúra vagy a pénz világában. Hogy ha az ember a saját korlátait nem akadálynak, hanem támasznak tekinti, nyugodtan haladhat előre ismeretlen utakon.

Imre kamaszgyerekként került egy terézvárosi alagsorból a Rózsadomb lábához, a Fizikai Dolgozók Tehetséges Gyermekeit Egyetemre Előkészítő Kollégiumba, ahová délutánonként egyetemi tanárok is bejártak tágítani hetven szerencsés kölyök kobakját. Mesélte, a folyosó végén egy nagy kerek asztalnál latolgatták a haverjaival, kiből milyen miniszter lesz. De ezt szerencsére elkerülte.

18 évesen megkínálták egy damaszkuszi ösztöndíjjal. Kapva kapott rajta, hajrá! Az arab világban töltött három évből megint leckék lettek a mi számunkra is. Hogy minden kultúra és minden nyelv érdekes, a másság gazdagít, az ismeretek hiánya lehet nem fékező-, hanem hajtóerő.

Biztos arab- és angoltudással jött haza, és lett régészet-sémi filológia szakos egyetemista az ELTÉ-n. Édesanyja – ezt is többször emlegette – ezzel fogadta: „csak hazaimádkoztalak, fiam”.

Hanem mihez kezd az ember egy ilyen szakpárral Magyarországon?

Ezen nincs sok idő gondolkodni, mert a gimnazista kori szerelemből közben házasság lesz, gyerek is születik, 28 évesen behívják katonának egy vasútépítő századhoz, ahonnan a második gyerek érkeztekor aztán nagy nehezen leszerelik. És el kell tartani a családot, úgyhogy beletanul a külkereskedelembé, járja a világot. Aztán egy váltás, még mindig az üzleti életben, de már itthon: két nagy multinál dolgozik HR-esként. Ez a munka jó pszichológiai érzéket, előrelátást, megérzést, hogy ne mondjam: szimatot kíván, és hosszú évek alatt mély emberismeretre tanít.

Ennek is hasznát vettük mindannyian, akik a közelében dolgoztunk. Jó társakat hozott közénk, nem volt nagy jövés-menés, aki bírta a tempót, a pörgést, az maradt. És két múzeumigazgató bújt ki az óbudai keltetőből: az egyik, akit már évekkkel ezelőtt kiszemelt utódjának, a másik, aki épp nemrég került egy kisebb vidéki múzeum élére, tele elszántsággal, örömteli ambícióval.

Így volt vele ő is annak idején, amikor negyvenhét évesen akkorát változtatott az életén, amekkorát mások harmincévesen se mernek. Akkor tért vissza fiatalkori bölcsész-álmaihoz, akkor pályázta meg és nyerte el a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum igazgatói székét, nem kis riadalmat keltve a lassú, nyugodt életritmushoz szokott kollégák körében. Akikből az első közös kiállítás megnyitójára kórust szervezett.

A pörgés, a folyamatos cselekvés volt az élete – minden teendőt kihívásnak, kalandnak tekintett. El kell hagyni a vári épületet? Előző munkahelyein végigcsinálta két több száz fős cég irodáinak költöztetését, itt se rettent vissza semmitől.

Attól se, hogy egész más dolgokat gondoljon a múzeumról, mint amiket addig megszoktunk. Hogy nem zárunk be hatkor. Színháztermünk van, mindenféle előadásokkal, vetítésekkel, klasszikus és jazzkoncertekkel, világzenével, gyerekprogramokkal. És ha a tér adottságai nem engedik meg állandó kiállítás létrehozását, akkor félévente cseréljük az időszakikat.

Három év múlva el kellett hagyni a Szent István teret is. Loholt, tárgyalt, alkudozott, verekedett, kiharcolt egy remek kis házat Óbudán, levezényelte a felújítással párhuzamos költözködést, fél év se telt bele, már nyitottuk az első kiállítást.

Hogy mindez nem ment súrlódások, olykor dühöngő veszekedések nélkül, az természetes. De veszekedni is úgy lehetett vele, mint egy testvérrel: utána elmentünk együtt ebédelni. Lobbanékony volt, makacs és elszánt, de úgy tudott engesztelni és engesztelődni, ahogy csak szeretettel csordultig telt ember tud.

Ebből nekünk, a kollégáinak és barátainak is bőven jutott, és aki egy kicsit is belelátott a hátszágba, a családba, az tudja: a legnehezebb élethelyzetek se zökkentették ki abból a rendíthetetlen szeretetből, amit a testvérei, a gyerekei, de legfőképpen Márti iránt érzett. Akiről negyven-egynéhány évi házasság után is olyan piruló, szerelmes kamaszként tudott beszélni a háta mögött, hogy az embert megette a sárga irigység.

A megtanulható dolgok végére hagytam azt, ami mégis segíthet mindannyiunknak valahogyan együtt élni testi valójának a hiányával. Ez pedig a hite. Amiről a

múzeumi pörgés közepette vagy a menzai ebéd belapátolása közben nem sok, nem elég szó esett, de elég volt egy-egy utazáson belépni vele egy templomba. Vagy meghallgatni, hogy – már a halálos nyavalya szorításában – micsoda gyermeki derűvel és alázattal hagyatkozott Isten akaratára, mennyire bízott a jóságában, a kegyelmében. Ez az akarat végül a mi szemszögünkből nézve fájdalmas és kegyetlen döntést hozott. De ha egy másiktól nézzük, akkor még több szenvedésnek, még több rettegésnek lett vége, ki- és beteljesedett az élete.

A mi fájdalmunkat, a mi gyászunkat, a mi árvaságunkat enyhíteni csak az fogja, ha tanulunk az ő leckéiből, az ő hitével és derűjével élünk tovább vele ebben az új dimenzióban. Biztosak lehetünk benne: nagyon jó helyen van.

Isten veled, Imre.